

Dr. Fr. Ramovš: *Slovensische Studien*. Beiträge zur Geschichte der slovenischen Sprache. Heft I. Die moderne Vokalreduktion. Pos. odtis iz Archiva für slav. Philologie. XXXVII., str. 123—215.

Že dolgo ni izšla jezikoslovna razprava, ki bi jo bili sprejeli s tolikimi nadami, kakor smo to. Pisatelj pravi namreč v uvodu, da naj smatramo to razpravo in druge, ki ji bodo sledile, kot pripravo za bodočo zgodovinsko slovnico slov. jezika, ki jo namerava spisati. Potrebo takega dela že dolgo čutimo in to tem bolj, ker nas že drugi slovanski jezikoslovci priganjajo (n. pr. Vondrák), naj jo sestavimo. Da je še zdaj nimamo, je kriva pač tudi usoda, ki nam je ugrabila že dva učenjaka, ki sta resno mislila nanjo — Oblaka in Štreklja. Doslej nam jo nadomešča slavno Škrabčev »Cvetje«, o katerem dr. Ramovš po pravici pravi, da »se nahaja v njem blizu vse, kar vemo doslej o zgodovini slovenskega jezika« (str. 124). Vendar pa bo treba še mnogo dela, preden bo mogoča taka slovnica, ki bo pojasnjevala ves slovstveni jezik od prvih početkov in vsa naša narečja. Teža težkega dela se je sistematično lotil mladi dr. Ramovš in že prva razprava nam kaže, da bo kos tej veliki nalogi. Dr. Ramovš je velikopotezen sintetik kakor Oblak in temeljit v podrobnostih kakor Škrabec in Štreklj. Kar ga posebno odlikuje, je to, da je zbral toliko znanstvenega gradiva, kakor doslej še nihče ne. On je prvi, ki je preiskal in proučil vse knjige XVI. veka. Koliko žrtev ga je to stalo, si moremo nekoliko predstavljati, če pomislimo, da se nahajajo nekateri unikatni XVI. veka le v Kodanju, Tubingah, Göttingenu, Draždanih itd.

V prvem zvezku obravnava novejšo samoglasniško redukcijo, ki je prevzela večino samoglasnikov in se je razširila skoro po vseh narečjih. O tem mogočnem pojavu je premišljalo že več jezikoslovcev (Miklošič, Škrabec, Oblak, Baudouin, Bogorodickij, Broch, Šahmatov), vendar ga ni še nihče tako na globoko in široko preiskoval. Njegovi nazori so povsem novi in časih na prvi pogled drzni, vendar pa po večini neoporečni. Mnogim pojavom, ki so se zdeli med seboj ločeni, je našel skupen vzrok: oslabele izreke, ki se je polastila velike večine narečij. Z njo je razložil mnogo predliterarnih jezičnih prikazni (str. 201—203), mnogo literarnih oblik XVI. veka in nebroj pojavov v sedanjih narečjih. Poleg tega je rešil ali pa vsaj poglobil več drugih vprašanj, ki so jezikoslovce že dolgo zanimala.

Ni tu prilika, da bi obširneje govorili o učeni razpravi, hoteli smo samo opozoriti širšo javnost na novo mlado moč, od katere smemo veliko pričakovati.

Dr. A. Breznik.

Glasba.

Dva koncerta Glasbene Matice.

Drugi koncert v letošnji sezoni je Glasbena Matica priredila 9. marca in ga ponovila 10. marca. Spored je bil prikrojen sedanjim vojnim razmeram: samospevi, klavirske in zborove točke.

Kot pevka-solistka je nastopila gospa Pipa Arko-Tavčarjeva iz Zagreba, ki se je že prej, ko je bivala še v Ljubljani, izkazala nekaj kratov pri

produkcijah Glasbene Matice kot nadarjeno, muzikalno čutečo in dobro šolano pevko. Petje sicer ni njen poklic; a je zato od nje tem lepše in hvalevrednejše, če to, kar more in zna, rada dá in nudi, ko je treba. Njen sopran je simpatičen, prožen, srednje izdaten. Zapela je par slovenskih samospevov (Dev), tri hrvaške (Hatze, Konjović, Ružić-Rosenberg) in dve ariji: arijo Rusalke iz Dvořakove opere »Rusalka« in arijo Mařenke iz Smetanove opere »Prodana nevesta«. Občinstvo je pevko rado poslušalo. Muzikalčno in umetniško najbolje je podala Dvořakovo Rusalke. Namečki pa, ki jih je dodala izven sporeda, in tudi način, kako jih je podala, za resnobni koncert niso povsem primerni.

Klavirske točke: Novakov »Amoroso«, Smetanov »Obkročák«, Chopinova »Berseuse« (Uspavanka) in Balada v G-molu, izvajane od gdč. Dane Kobler, klavirske virtuosinje in učiteljice Glasbene Matice v Ljubljani, so prišle topot do največje veljave. Gdč. Koblerjevo smo kot izvrstno pianistino že do sedaj visoko cenili, — zlasti kot neumorna spremljevalka na klavirju pri mnogih koncertih Glasbene Matice si je tekom zadnjih let stekla lepих zaslug. Njeni vzorni nastopi pri zadnjih dveh koncertih, njena ne le tehnično neoporečna, ampak — kar je še več vredno — tudi s tako finim, tako globokim glasbenim umevanjem in čutenjem prepojena igra pa nam je pokazala njeno umetniško moč še v veliko lepši, svetlejši luči. Škoda le, da Glasbena Matica ne razpolaga z boljšim klavirjem, pri čemer bi bil užitek, poslušati gdč. Koblerjevo, še večji in čistejši.

Matični moški zbor — kljub težkim časom še vedno dokaj številen — je zapel šest novejših skladb iz »Novih Akordov«: Mirkovo »Na trgu«, Adamičeva »Kmečko pesem«, dr. Schwabovo »Slanico«, dr. Kimovčeva »Oblaček«, Devovo »Kvišku plava hrepenenje« in Adamičeva »Pesem o beli hišici«. Zbori so bili kot vselej kar najtočneje naštudirani. Posebno je učinkovala Adamičeva »Kmečka pesem« s prijaznim baritonskim uvodom — pel g. Završan — in lepo epizodo o sv. Izidoru, ki preide potem v silno živahen in vesel stavek. Mesto, ki govori o preštevanju dote skozi »tri dni in tri noči« in še čez, se zdi od skladatelja nekoliko preveč podčrtano. Precejšen vtis je napravila tudi dr. Schwabova »Slanica« vsled svoje miline in pristno narodnega značaja, Devova »Kvišku plava hrepenenje« pa po značilnih, ostro si kontrastujočih temah. Manjši, dasi nikakor neugoden vtis so napravile ostale tri tudi povsem dobre in v marsičem zanimive skladbe.

Koncert so obakrat zaključile Pavčičeve »Žabe« (iz O. Župančičevega »Cicibana«) za triglasni ženski zbor in kontraaltovski solo s spremljevanjem klavirja in harmonija. Pavčič ni ravno eden posebno plodovitih skladateljev, a kar zloži, je solidno, lepo. Njegova najnovejša večja skladba »Žabe« nam kaj verno slika stisko v žabji občini vsled dolge suše in nastop izkušenega velikega žabarja, ki vzpodbuja žabjo družino k pogumu: »Slišal sem od juga šum«. Cel milje je izborna narisan, skladba tudi v tehničnoformalnem oziru zelo uspela. Zbor ima prav živahno, semtertje kajpada smešno partijo in se iz preprostega, natura-